

Poselství papeže Františka ke Světovému dni modliteb za péči o stvoření (1. září 2023)

Drazí bratři a sestry,

„Ať proudí právo a mír“, to je letošní téma ekumenické Doby stvoření, která se inspiruje slovy proroka Amose: „Ať se valí právo jako voda, spravedlnost jako mohutný potok!“ (5,24).

Tento expresivní Amosův obraz nám říká, co si Bůh přeje. Bůh chce, aby zavládla spravedlnost, která je pro život nás, dětí stvořených k Božímu obrazu, stejně důležitá jako voda pro přežití našeho těla. Tato spravedlnost se musí projevovat tam, kde je jí zapotřebí, nesmí se skrývat příliš hluboko nebo zmizet jako voda, která se vypaří dříve, než nás může udržet při životě. Bůh chce, aby se každý snažil být spravedlivý v každé situaci, aby vždy usiloval o život podle jeho zákonů a umožnil tak životu vzkvétat v plnosti. Když hledáme především Boží království¹ a udržujeme správný vztah s Bohem, lidmi a přírodou, pak může spravedlnost a mír proudit jako nevyčerpatelný tok čisté vody a sytit lidstvo i všechny tvory.

O těchto tématech jsem rozjímal jednoho krásného letního dne v červenci 2022 během své pouti na břehu Jezera svaté Anny v kanadské provincii Alberta. Toto jezero bylo a je poutním místem mnoha generací původních obyvatel. Při této příležitosti jsem za doprovodu zvuku bubnů řekl: „Kolik srdcí teskných a unavených, obtížených břemeny života sem přišlo a nacházelo u těchto vod útěchu a sílu jít dál! Zde, ponoření do stvoření, můžeme zaslechnout jiný tlukot: tlukot mateřského srdce země. A stejně jako dětské srdce už od mateřského lůna pulzuje v souladu s tlukotem srdce matky, tak i my, abychom mohli růst jako lidské bytosti, potřebujeme rytmus svého života sladit s tepem stvoření, které nám dává život.“²

Během Doby stvoření se zastavme u tlukotu těchto srdcí: našeho, našich matek a babiček, tlukotu stvořeného srdce i tlukotu srdce Božího. Ta dnes nejsou v souladu, netlučou společně ve spravedlnosti a míru. Příliš mnoha lidem je znemožněno napájet se z této mohutné řeky. Uposlechněme proto výzvu postavit se po bok obětem environmentální a klimatické nespravedlnosti a ukončit tuto nesmyslnou válku proti stvoření.

Důsledky této války vidíme na mnoha vysychajících řekách. „Vnější pouště se ve světě množí, protože nabyly velkého rozsahu pouště vnitřní,“ řekl jednou Benedikt XVI.³ Dravý konzumní způsob života, poháněný sobeckými srdci, narušuje koloběh vody na planetě. Bezuzdné využívání fosilních paliv a kácení lesů způsobuje zvyšování teploty a vyvolává velká sucha. Děsivý nedostatek vody stále více sužuje naše domovy, od malých venkovských obcí až po velké metropole. Kromě toho dravý průmysl vyčerpává a znečišťuje naše zdroje pitné vody extrémními postupy, jako je hydraulické štěpení při těžbě ropy a zemního plynu, projekty nekontrolované těžby ve velkém a intenzivní chov zvířat. „Sestra voda“, jak ji nazývá svatý František, je drancována a přeměňována na „zboží podléhající zákonům trhu“.⁴

Mezivládní panel OSN pro změnu klimatu (IPCC) uvádí, že naléhavá opatření v oblasti klimatu mohou zajistit, abychom nepropásli šanci k vytvoření udržitelnějšího a spravedlivějšího světa. Můžeme

¹ Srov. Mt 6,33

² *Kázání u Jezera sv. Anny*, Kanada 26. července 2022.

³ *Homilie u příležitosti slavnostního zahájení papežské služby* 24. dubna 2005.

⁴ Srov. Encyklika *Laudato sí*, 30

a musíme zabránit těm nejhorším důsledkům. „Je toho mnoho, co lze udělat!“⁵ jako mnoho potoků a říček nakonec spojíme v mohutnou řeku, která bude zavlážovat život naší nádherné planety a naší lidské rodiny pro generace, které přijdou po nás. Spojme ruce a podnikněme odvážné kroky, aby po celé Zemi mohla proudit spravedlnost a mír.

Jak můžeme přispět k mohutné řece spravedlnosti a míru v této Době stvoření? Co můžeme udělat, zejména jako křesťanské církve, pro obnovu našeho společného domova, aby opět kypěl životem? Musíme se rozhodnout k proměně svých *srdcí, životního stylu a veřejné politiky*, která řídí naše společnosti.

Jako první, čím přispějeme do této mohutné řeky, je proměna našich srdcí. Ta je nezbytná, má-li začít jakákoli další transformace. Je to ona „ekologická konverze“, k níž nás vybízel svatý Jan Pavel II.: taková obnova našeho vztahu ke stvoření, abychom ho nadále nepovažovali za objekt k využívání, ale vážili si ho jako posvátného daru od Stvořitele. Uvědomme si tedy, že celostní přístup vyžaduje, abychom praktikovali ekologickou odpovědnost ve čtyřech směrech: k Bohu, k našim dnešním i zítřejším bližním, k celé přírodě i k sobě samým.

Pokud jde o první z těchto rozměrů, Benedikt XVI. označil za naléhavou potřebu pochopit, že stvoření a vykupení jsou neoddělitelné: „Vykupitel je Stvořitel, a pokud nehlásáme Boha v této jeho celkové velikosti – jako Stvořitele a Vykupitele – snižujeme tím také hodnotu vykupení.“⁶ Stvoření se vztahuje k tajemnému a velkolepému Božímu *činu* stvořit tuto majestátní a překrásnou planetu a tento vesmír z ničeho a také k výsledku tohoto činu, který stále trvá, a stále ho zakoušíme jako nevyčerpatelný *dar*. Během liturgie i osobní modlitby si připomínejme ve „velké katedrále stvoření“⁷ Velkého umělce, který tvoří tolik krásy, a rozjímejme o tajemství láskyplného rozhodnutí ke stvoření vesmíru.

Za druhé, přispívejme k toku této mohutné řeky tím, že změníme svůj *způsob života*. Začněme od vděčného úžasu nad Stvořitelem a stvořením a litujme svých „ekologických hříchů“, jak před nimi varuje můj bratr, ekumenický patriarcha Bartoloměj. Tyto hříchy škodí přírodě a také našim bratrům a sestřím. Za pomoci Boží milosti si osvojme životní styl s menším množstvím odpadu a s omezením zbytečné spotřeby, zejména tam, kde jsou výrobní procesy toxické a neudržitelné. Dbejme s co největší pozorností na své zvyky a ekonomická rozhodnutí tak, aby se všem dařilo lépe: našim bližním, ať už jsou kdekoli, a také dětem našich dětí. Spolupracujme na trvalém Božím tvoření prostřednictvím pozitivních rozhodnutí: co nejšetrnějším využíváním zdrojů, uplatňováním radostné střídmosti, zpracováváním a recyklací odpadu a používáním stále dostupnějších výrobků a služeb, které jsou ekologicky a sociálně odpovědné.

A konečně, aby mohutná řeka tekla dál, musíme změnit *veřejnou politiku*, která řídí naši společnost a utváří životy dnešních i zítřejších mladých. Hospodářská politika, která podporuje nehorázné bohatství privilegované menšiny a vytváří ponižující podmínky pro mnohé další, znamená konec míru a spravedlnosti. Je zřejmé, že nejbohatší státy napáchaly „ekologický dluh“ (*Laudato si'*, 51).⁸ Světoví lídři, kteří se zúčastní summitu COP28, jenž se má konat v Dubaji od 30. listopadu do 12. prosince tohoto roku, musí naslouchat hlasu vědy a zahájit rychlou a spravedlivou transformaci, která ukončí éru fosilních paliv. V souladu se závazky Pařížské dohody o omezení rizika globálního oteplování je absurdní umožnit další průzkum a rozšiřování infrastruktury pro fosilní paliva.

⁵ Srov. Encyklika *Laudato si'*, 180

⁶ *Promluva v katedrále v Brixenu* 6. srpna 2008.

⁷ *Poselství ke Světovému dni modliteb za péči o stvoření* 21. července 2022.

⁸ „Existuje totiž skutečný ‚ekologický dluh‘, především mezi Severem a Jihem, související s obchodní nerovnováhou, jež má dopad na ekologii, jakož i s neúměrným využíváním přírodních zdrojů, kterého se v průběhu dějin dopouštěly některé země“ (*Laudato si'*, 51).

Pozvedněme své hlasy, abychom zabránili této nespravedlnosti vůči chudým a vůči našim dětem, které budou trpět nejhrošími dopady klimatických změn. Vyzývám všechny lidi dobré vůle, aby jednali v souladu s těmito zásadami týkajícími se společnosti i přírody.

Další paralelní pohled se týká specifického závazku katolické církve k synodalitě. V letošním roce, kdy se 4. října, na svátek svatého Františka, uzavírá Doba stvoření, bude zároveň zahájena synoda o synodalitě. Podobně jako řeky, které jsou napájeny tisíci drobnými potůčky i většími proudy, tak i synodální proces, který začal v říjnu 2021, zve všechny, kdo se ho účastní, jednotlivce i celá společenství, aby se slévali do majestátní řeky reflexe a obnovy. Celý Boží lid je vítáný na strhující cestě dialogu a synodální konverze.

Podobně jako povodí řeky s mnoha velkými i malými přítoky je církev společenstvím nesčetných místních církví, řeholních společenství a sdružení, které se napájejí z téže vody. Každý pramen přispívá svým jedinečným a nenahraditelným dílem, až se všechny vlijí do obrovského oceánu milosrdné Boží lásky. Stejně jako řeka je zdrojem života pro prostředí, které ji obklopuje, musí být i naše synodální církev zdrojem života pro společný dům a pro všechny, kdo jej obývají. A stejně jako řeka dává život nejrůznějším živočišným a rostlinným druhům, tak musí synodální církev přinášet život rozséváním spravedlnosti a míru na každém místě, kam dosáhne.

V červenci 2022 jsem v Kanadě připomněl Galilejské jezero, kde Ježíš uzdravil a utěšil mnoho lidí a vyhlásil „revoluci lásky“. Dozvěděl jsem se, že Jezero svaté Anny je také místem uzdravení, útěchy a lásky, místem, které „nám připomíná, že bratrství je pravdivé, pokud spojuje ty, kteří jsou od sebe vzdáleni, že poselství jednoty, které nebe posílá na zem, se neobává rozdílů a zve nás ke společenství, ke společenství v odlišnostech, abychom začali znovu společně, protože všichni – všichni! – jsme poutníky na cestě.“⁹

V této Době stvoření žijme, pracujme a modleme se jako Kristovi následovníci na naší společné synodální cestě, aby náš společný domov opět oplýval životem. Kéž Duch Svatý znovu spočine nad vodami a vede nás k tomu, aby „se obnovila tvář země“ (srov. Ž 104,30).

Řím, sv. Jan v Lateránu 13. května 2023

FRANTIŠEK

⁹ *Kázání u Jezera sv. Anny, Kanada 26. července 2022.*